Ett alternativt försvarskoncept för Sverige i ett utmanat Europa

av Krister Andrén

Résumé

This article provides an input to the Academy project "War in the 21st century" (KV21). Its designated aim is to describe a comprehensive future Swedish defence structure adapted to the projected requirements of 2030. The profile of the proposed structure builds on a renewed emphasis on a credible deterrent threshold against armed aggression along the lines of the FOI-report published by the author in February 2014. x) The author proposes an immediate redirection to strengthen threshold capabilities for countering military aggression against the entire Swedish territory, air, sea and land. The present scarce availability of professional military personnel is proposed to be compensated by investing heavily in modern advanced weapons that can maximize the efficiency of every single unit. The author argues for a robust network based defence structure. Advanced ground based air defence capabilities together with a spectrum of systems capable of striking a broad range of ground and sea targets with high precision from large distances are added to the present structure. The proposal builds on a rapid and very substantial increase of defence expenditure already in the next years.

FÖRFATTARENS FÖRSVARSKONCEPT FÖR Sverige utgår i enlighet med uppdraget från de idéer som presenterades i den i februari 2014 publicerade FOI-rapporten med titeln *Krigsavhållande tröskelförmåga – det svenska försvarets glömda huvuduppgift?*

Efter en analys av den säkerhetspolitiska och militärtekniska utvecklingen liksom av det svenska försvarets läge och samhällets sårbarhetsutveckling drogs där slutsatsen att det svenska försvaret, utifrån i grunden förändrade förutsättningar, åter borde ges huvuduppgiften att upprätthålla en krigsavhållande tröskelförmåga. Motivet var i grunden enkelt och likartat det som på 1960-talet ledde fram till den formulering av det svenska försvarets uppgift som med små variationer levde kvar till mitten av 1990-talet:

Totalförsvaret ska vara så förberett för kriget att det verkar fredsbevarande. Det ska därför ha sådan styrka, sammansättning och beredskap att ett angrepp mot Sverige fordrar så stora resurser och uppoffringar samt tar så lång tid att de fördelar som står att vinna med angreppet rimligen inte kan bedömas värda insatserna.

Centrala utgångspunkter

Den krigsavhållande ambitionen var en ofrånkomlig anpassning till den verklighet som små stater befinner sig i kärnvapnens tidsålder. En absolut målsättning att kunna slå en angripande kärnvapenförsedd stormakt är inte möjlig utan ambitionen måste begränsas.

För femtio år sedan var stormaktsblockens militära resurser i Europa i stor utsträckning bundna och låsta av varandra och det fanns, som vi då såg det, en möjlighet för ett självständigt svenskt konventionellt försvar att

under kärnvapentröskeln avhålla den andel av Warszawapaktens stridskrafter som skulle kunna avdelas mot oss. Det var i korthet det vi kallade marginaldoktrinen.

Att upprätthålla en krigsavhållande tröskelförmåga har i och med förra årets försvarsbeslut formellt åter satts i centrum för försvarets uppgift. Den närmare konkretiseringen av innebörden har dock ännu så länge uteblivit. Krigsavhållande tröskelförmåga låter sig retoriskt framhållas som mål, men måste omsättas i konkreta steg som svarar såväl mot dagens säkerhetspolitiska verklighet som mot försvarets möjligheter.

Beskrivningen nedan utgör mot denna bakgrund ett försök att vidareutveckla den ovan nämnda FOI-rapportens idéer till ett sammanhållet försvarskoncept.

Direktiven från styrgruppen inom Krigsvetenskapsakademiens projekt *Det framtida slagfältet – krigsvetenskap i 21. århundradet*, KV21, till ett antal författare angav från början utgångspunkter, vilka författaren i vissa väsentliga avseenden inte kunde acceptera. De modifierades i dialog med direktivgivarna.

Jag vill särskilt peka på tre viktiga förhållanden:

– Tidsperspektivet.
– Medlemskap i Nato eller inte?
– Ekonomi.

Tidsperspektivet för konceptet har angetts vara 2030. En tilläggskommentar är därvid nödvändig. Det svenska försvaret är i dag så illa anpassat till den säkerhetspolitiska utvecklingens krav att det är omöjligt att sikta mot 2030 utan att väga in de stora behov som pressar på redan nu och som behöver hanteras på vägen fram till 2030. Något utrymme för en strategisk paus för att fixa till försvaret i lugn och ro på det sätt som förespeglade NBF-konceptets förespråkare runt sekelskiftet finns inte. Den traditionella perspektivplaneringsmetoden var att frigöras sig från det korta perspektivet och tänka bortom arvet. Den kan vara en metod för att tänka fritt kring behov och möjligheter, men metoden är inte användbar när hålen gapar vidöppna i en allt hotfullare omvärld.

Ett koncept för 2030 måste ofrånkomligen vara ett koncept för hela perioden 2016–2030!

Det koncept som här beskrivs strävar efter att utnyttja alla möjligheter till åtgärder att snabbt stärka det nuvarande försvarets tröskelförmåga. Så långt möjligt ska detta ske på sätt som kan förenas med en fortsatt långsiktig förstärkning. Konceptet bygger vidare på den plattform som dagens insatsorganisation ger men innebär likväl en radikal ominriktning. Den nuvarande insatsorganisationen är utformad mot helt andra uppgifter än vad som nu gäller och måste systematiskt, med bibehållen förmåga att verka, styras mot en struktur som långt effektivare kan svara mot de säkerhetspolitiska behoven.

Direktiven angav vidare att fortsatt svensk alliansfrihet skulle vara grunden för konceptet. Om med detta avsetts att konceptet ska kunna ge Sverige möjligheter att försvara sig på egen hand, så konstaterade författaren att ett sådant koncept i alla fall inte kunde konstrueras av denne.

Sverige är en del i ett militärstrategiskt sammanhängande område som omfattar hela Östersjöregionen. Sverige har i kraft av sitt geografiska läge och sin storlek en helt central roll för säkerheten i regionen. Författaren har därför inte sett det som meningsfullt att försöka utforma ett nationellt försvarskoncept som bygger på annat än ett nära samspel med den militärallians som alla länder i området utom Sverige och Finland tillhör. USA är garanten för Nato

och i realiteten garanten även för Sveriges och Finlands säkerhet.

Nära samspel behöver inte i sig innebära medlemskap i Nato, men det innebär att varje koncept måste utformas för att stärka den samlade säkerheten i vår del av Europa. En viktig utgångspunkt för det försvarskoncept som här beskrivs är att det ska bidra till avskräckningen mot Ryssland på i huvudsak samma sätt som om vi vore medlem av Nato. Effektivast sker detta inom Nato, och ett medlemskap i Nato är från de flesta utgångspunkter ett naturligt steg i relativ närtid.

Ett relevant svenskt försvarskoncept för 2020-talet måste utgå från att Sverige är en integrerad del av säkerhetssamarbetet i såväl Östersjöregionen som inom den vidare transatlantiska ramen.

Den tredje faktorn är ekonomin. 2015 års försvarsbeslut är kraftigt underfinansierat. Bortom innevarande försvarsbeslutsperiod är den nuvarande ytterst begränsade ambitionsnivån ohållbar. Dagens anslagsnivå ligger mycket långt från den nivå som behövs för att realisera en försvarspolitisk ambition som svarar mot det säkerhetspolitiska målet att upprätthålla en krigsavhållande tröskelförmåga.

Det är omöjligt att nu ange hur mycket resurser som kommer att behöva tillföras. Osäkerheterna är många och vägen framåt kommer att behöva hanteras genom successiva beslut. Omedelbara trängande behov kommer att behöva hanteras jämsides med långsiktiga förstärkningsbehov.

Ansatsen har varit att fokusera på hur ett försvarskoncept som på ett rimligt sätt kan tillgodose svenska intressen under en säkerhetspolitiskt riskfylld period, kan utformas och realiseras. Icke-ekonomiska begränsningar som bestäms av den idag tillgängliga strukturens storlek och sammansättning är på kort sikt helt avgörande. Fokus måste därför åtminstone under de närmaste åren faktiskt mer läggas på att övervinna de begränsningar som nuvarande struktur ger än på att inrymmas inom i förväg definierade ekonomiska anslagsnivåer.

På kort sikt prioriteras dels kompletterande materielinvesteringar för att snabbt öka förmågan i den struktur vi har, dels satsningar på att förändra och stärka strukturen med ett väsentligt större personellt innehåll.

En central utgångspunkt är att strukturens numerär under de närmaste åren kommer att behöva utökas så snabbt som det bara går. Arbetshypotesen är att huvudinstrumentet för detta blir den återinförda plikttjänstgöring som nu föreslås

Anslagsförutsättningarna kan inte låsas, utan konceptet är byggd på premissen att det ska ge handlingsfrihet till en fortlöpande förstärkning av försvaret inom ganska vida ramar.

Varje seriöst försök att beskriva en relevant fortsatt försvarsutveckling måste ta höjd för en försvarsekonomi som under 2020-talet kan hamna en bra bit över de två procent av BNP som gällde så sent som i slutet av 1990-talet.

Något om avgränsningar och osäkerheter

Det här presenterade försvarskonceptet fokuserar i enlighet med den givna uppgiften på det militära försvaret. Konceptet har dock en alldeles fundamental komplementär del, nämligen ett robust samhälle med en betryggande inbyggd stryktålighet.

Om stora delar av samhällets mest vitala funktioner (el, värme, mat, vatten och sanitära grundfunktioner) snabbt kan sättas ur spel hjälper inte att aldrig så starkt militärt försvar. Det krävs ingen avancerad analys för att konstatera att de insatser som skulle

krävas för att under lång tid slå ut huvuddelen av vår eldistribution är mycket små. Konsekvenserna skulle vara förödande och kan i vissa avseenden liknas vid effekterna av en kärnvapeninsats.

Att återskapa en samhällelig grundtrygghet som under alla delar av året säkerställer betryggande överlevnadsmöjligheter för en stor del av landets befolkning, åtminstone under en månad, är en krävande men alldeles nödvändig grundpelare i det vidare totalförsvarskoncept som underbygger det militära försvarskoncept som här presenteras.

Det är en stor utmaning som måste hanteras parallellt genom individuella, kommunala, regionala och statliga åtgärder, men också genom funktionsrelaterade och företagsrelaterade åtgärder. Notan måste till slut betalas av alla medborgare. Realiserbarheten torde dock förbättras om notan i så stor utsträckning som möjligt betalas genom lagreglerade krav på alla som ansvarar för vital samhällelig infrastruktur (företag, myndigheter, kommuner, landsting och enskilda) snarare än via skatter.

Cyberdimensionen har vuxit fram som en central faktor för alla moderna samhälles säkerhet. Den har en generell samhällsdel som hamnar utanför detta koncept, men den har också direkt bäring på det militära försvarets utformning. Det ligger utanför konceptet att närmare definiera innehållet, men det är uppenbart att ett försvarskoncept för 2020-talet måste innehålla en avancerad komponent för att möta/motverka cyberhot liksom för att landet självt aktivt ska utnyttja möjligheter till egen verkan inom cyberområdet.

Vad som här presenteras utgör ofrånkomligen ett koncept som bygger på förenklade genuint osäkra antaganden. Det har framtagits dels utan tillgång till skarpa data om kostnader vad gäller personalförsörjning och materielförsörjning, dels utan en aktuell inblick i alla övriga begränsningar som finns i dagens struktur.

Detta är alltså snarare en grov konceptidé än ett detaljerat och färdigt konceptförslag. ambitionen är självklart att konceptidén ska ligga hyggligt rätt i förhållande till icke påverkbara begränsningar och att den till sina huvuddelar ska vara realiserbar inom en anslagsnivå som under åtminstone de närmaste åren inte överstiger två procent av BNP.

Sveriges militärstrategiska läge

Sveriges strategiska betydelse är idag liksom tidigare direkt kopplad till landets roll i en stormaktskonflikt. Sverige är del i en militärstrategiskt sammanhängande region som omfattar hela Östersjöregionen och angränsande områden i nordvästra Europa. Genom sitt läge har Sverige en helt avgörande roll för stabilitet och säkerhet i regionen.

Sverige riskerar liksom under slutet av det kalla kriget att vid en uppväxande konflikt i vår del av världen omedelbart beröras av mycket starka strategiska intressen. Svenskt territorium skulle ha en avgörande roll för Natos möjligheter att hantera ryska hot mot de tre baltiska medlemsstaterna.

Det är viktigt att inse hur starka intressen det handlar om. Natos fundamentala uppgift är att säkra freden, d v s att avskräcka från militär aggression mot någon medlemsstat. Avskräckningen vilar på den kollektiva säkerhetsgarantin i Natostadgans femte artikel, en för alla, alla för en! Om en eller flera medlemsstater skulle utsättas för ett allvarligt hot från Ryssland är det inget som är viktigare för Nato och dess viktigaste medlem USA

än att med alla tillgängliga medel stärka avskräckningens trovärdighet.

Om avskräckningen skulle misslyckas och ett Natoland skulle angripas skulle kostnaden för Nato och dess ledande medlemsland USA bli ofattbart stor. I vågskålen ligger ytterst risken för ett kärnvapenkrig. Det är i det ljuset de strategiska intressena i Östersjöområdet behöver värderas.

Ett av de främsta sätten för Nato att snabbt stärka avskräckningen om medlemsstaterna öster om Östersjön hotas, skulle vara att tidigt säkerställa möjligheter att utnyttja svenskt territorium och luftrum. Säker tillgång till svenskt territorium kräver mer än något annat att luftförsvaret över strategiskt viktiga delar av Sverige förstärks mycket kraftigt.

Dagens svaga svenska förmåga att stå emot ett strategiskt angrepp från Ryssland innebär därför att det i ett tidigt skede av en uppväxande kris skulle finnas mycket starka intressen i Nato, d v s främst i USA, att stabilisera situationen genom en snabb och kraftfull militär konsolidering i regionen. Omvänt skulle Ryssland ha starka intressen av att tidigt blockera Natos möjligheter. Existensen av en betydande egen svensk förmåga skulle reducera behovet av mycket tidiga Natoförstärkningar på svenskt territorium. Under en uppväxande kris skulle svenskt försvar därigenom kunna få en vital krisstabiliserande och upptrappningsdämpande roll.

Oavsett om Sverige fortsatt står utanför Nato eller är medlem är det alltså ett vitalt svenskt intresse att vi nationellt besitter en sådan initial förmåga att Sverige kan blockera eventuella tidiga ryska operationer syftande till att snabbt ställa Nato inför fullbordat faktum. Att USA uppfattar situationens allvar understryks inte minst av det stora intresse som demonstrerats under det senaste året för att på olika sätt stärka försvarssamarbetet med Sverige.

Svensk krigsavhållande förmåga – vad behövs och vad kan åstadkommas?

Småstaten Sverige kan aldrig försvara sig helt på egen hand mot ett kärnvapenförsett Ryssland som är berett att utnyttja alla medel för att nå sina mål. Den svenska säkerheten vilar på existensen av en bredare regional maktbalans och på att ett isolerat angrepp mot Sverige inte är tänkbart.

Så var det under det kalla kriget och så är det idag. Under det kalla kriget var huvuddelen av Warszawapaktens stridskrafter i Europa hårt bundna av den permanenta konfrontationen med Nato i Centraleuropa. Enbart i Östtyskland hade Sovjetunionen då ett tjugotal divisioner i ständig hög beredskap. Den sovjetiska handlingsfriheten i Östersjöriktningen var därigenom begränsad I det kalla krigets Europa var kopplingen mellan Östersjöområdet och den samlade balansen i Europa därför omedelbar och odiskutabel.

Ett svenskt konventionellt försvar var meningsfullt, därför att det bidrog till att göra ett konventionellt krig i Europa osannolikt. Det var starkt förenklat innebörden av den så kallade marginaldoktrinen. Den inrymde även en begränsad kärnvapendimension. Det svenska totalförsvaret skulle även ha en sådan förmåga att motstå en begränsad kärnvapeninsats att Sverige inte bidrog till att sänka kärnvapentröskeln i Europa. Skulle ett krig i Europa ändå uppstå och eskalera till kärnvapennivå betraktades det svenska försvaret avhållande roll vara överspelad och försvarets uppgift var i så fall att bidra till samhällets överlevnad.

Idag råder i ett antal väsentliga avseenden helt annorlunda förutsättningar. Den militärstrategiska balans i Europa som var marginaldoktrinens förutsättning är borta.

De ryska militära handlingsmöjligheterna i norra Europa är av detta skäl och med stöd av den militärtekniska utvecklingen långt mycket större än då. Till detta kommer att det svenska försvarets förmåga har kraftigt reducerats, liksom att sårbarheten i det svenska samhället är dramatiskt mycket större.

Idag finns inga förutsättningar för småstaten Sverige att upprätthålla en självständig krigsavhållande förmåga mot ett ryskt angrep. Svensk försvarsdoktrin måste liksom under det kalla kriget bygga på ett begränsat avskräckningskoncept, men idag måste ambitionen i första hand vara att kunna bidra till en trovärdig sammanhållen nationell, regional och transatlantisk avhållande förmåga som får Ryssland att avstå från att försöka utnyttja militär aggression för att nå politiska mål i Östersjöregionen.

Avskräckning är ingen exakt vetenskap utan de bedömningar vi kan göra har stora osäkerheter. Centralt i sammanhanget är att vad som ytterst konstituerar en avhållande förmåga avgörs i varken Stockholm, Bryssel eller Washington, utan i Moskva.

Många parametrar spelar in som faktisk förmåga, trovärdighet, riskbenägenhet och tillgängliga handlingsalternativ för att nämna några. En trovärdig avhållande tröskel behöver byggas underifrån och hänga ihop utan luckor.

Hur hög behöver då den nationella tröskeln vara?

Suveränitetshävdande förmåga i fred och kris utgör en bottenplatta. Det ställer redan i kris betydande krav. Uthållighetsdimensionen kan snabbt bli krävande och måste hela tiden balanseras mot behovet att upprätthålla en gard om krisen skulle övergå i direkt aggression. Dagens svenska försvar är utformat för att kunna hantera fredstida uppgifter. Uthålligheten i en längre kris är begränsad och blir än mer begränsad om en direkt tröskel mot angrepp samtidigt ska kunna upprätthållas.

En första kritisk tröskel passeras om en kränkande makt motsätter sig svensk avvisning. Svensk nationell förmåga behöver med betydande råge kunna hantera en sådan situation. Beredskapen att om så krävs använda militärt våld för att hävda nationell suveränitet behöver ständigt tydliggöras och underbyggas av trovärdig förmåga att hantera ytterligare upptrappning.

Natolandet Norges perspektiv på vilken nationell förmåga som krävs på högre nivåer är tänkvärt. Norge betonar behovet av att upprätthålla en så hög egen tröskel, att Moskva aldrig ska kunna tro att det finns utrymme för en begränsad aggression som är för stor för Norge, men för liten för att Nato som helhet omedelbart ska engageras. Att stärka trovärdigheten i Natos samlade avskräckning är alltså centralt även för ett Natoland.

Sverige behöver tänka i motsvarande banor. En aggression mot Sverige ska aldrig kunna isoleras. Ytterst är det nu liksom tidigare Natos samlade tröskel som är helt avgörande. Småstaten Sveriges avskräckning måste ha ett nära sammanhang med den samlade regionala, europeiska och transatlantiska avskräckningen. Sveriges nationella förmåga behöver vara så hög att ett angrepp riktat mot Sverige med stor sannolikhet bara blir tänkbart inom ramen för ett mer omfattande angrepp i regionen.

Denna förmåga kan åstadkommas genom att Sverige i alla lägen trovärdigt kan tillfoga en angripare strategiskt kännbara förluster, genom genomtänkta bidrag till en sammanhängande regional tröskel och trovärdigt snabbt kan ta emot förstärkningar som stärker den samlade avhållande tröskelförmågan.

En angripares initiala kraftsamlingsmöjligheter gör att Sveriges avhållande tröskel

idag inte bara kan bygga på reaktiv defensiv förmåga riktad mot angriparens direkta aggression (”deterrence by denial”). Den behöver också innehålla en rejäl offensiv komponent, som snabbt kan hota för en angripare väsentliga intressen på ett mycket bredare sätt i tid och rum (”deterrence by punishment”). Legitimiteten i ett offensivt svenskt militärt agerande måste dock i alla lägen vara glasklar. Sverige kan aldrig agera offensivt innan ett angrepp är ett faktum.

Svensk reaktiv defensiv tröskelförmåga behöver vara minst så hög att Sverige över hela territoriet kan möta en aggression med tydligt militärt motstånd. En primär uppgift med den reaktiva defensiva tröskeln är därvid att ge legitimitet och trovärdighet åt de bredare offensiva insatserna riktade mot särskilt viktiga mål.

Den strategiska svenska tröskelförmågan enligt ovan måste kunna motstå ett överraskande och kraftsamlat första slag mot det militära försvaret och mot samhället. Politisk och militär ledning, strategiska militära förmågor samt inte minst möjligheterna att snabbt ta emot effektivt stöd utifrån behöver kunna ges trovärdigt skydd. Samhället behöver ha en grundläggande robusthet som garanterar befolkningens överlevnad trots mycket svåra störningar av den vitala infrastrukturen.

Operativ inriktning – vad ska det svenska försvaret kunna?

Vad som nedan anförs ska hela tiden ses i perspektivet av att målet med Sveriges alla försvarsansträngningar är att verka krigsavhållande. En utbruten storkonflikt i Östersjöregionen vore en obeskrivbar katastrof för alla länder i området, alltså även för Sverige.

Det finns givetvis ett nära samband mellan vår försvarsförmåga i händelse av en konflikt och vår förmåga att avhålla från angrepp som gör att olika angreppsscenarier behöver diskuteras. Detta får dock aldrig undanskymma att det yttersta målet är att undvika krig, inte att kunna utkämpa ett försvarskrig. Svensk förmåga att hantera ett angrepp måste som ett minimum vara så stor att en svensk statsledning kan stå emot hot om angrepp i fred och kris. Det ställer krav på såväl militär förmåga som förmåga att hantera konsekvenser av riktade angrepp mot vitala samhällsfunktioner.

Konceptet vilar på tre ben, ett nationellt, ett regionalt och ett transatlantiskt. Det nationella är det vi har full kontroll över medan de båda andra kan påverkas men aldrig kontrolleras. Vad som här beskrivs är det nationella benet, d v s de åtgärder vi själva vidtar för att stärka den nationella grundtröskeln mot väpnad aggression.

Det är dock ett nationellt ben som även innefattar nationella åtgärder som stärker kopplingarna till de båda övriga benen.

Det senare kan ske genom olika fredstida gränsöverskridande samarbeten som bidrar till att försvåra Rysslands möjligheter att överblicka de fortsatta konsekvenserna av en begränsad aggression mot något enstaka land i regionen. Det kan vidare ske genom nationella förberedelser för att vi snabbt ska kunna ta emot stöd i olika former utifrån i en kris. Det innefattar värdlandsstöd, men också all fredstida interoperabilitetsstärkande verksamhet, som är en nödvändig förutsättning för effektiv operativ samverkan i en kris eller i en konflikt.

Ytterligare en viktig del bör särskilt noteras. I snäv mening är det knappast så att ett litet land som Sverige, om det angripits av en stormakt, skulle ha anledning att förvänta sig att det kan uppnå fördelar genom en upptrappning av konfliktnivån. Likafullt är det så, som tidigare framhållits, att Sveriges avhållande förmåga ytterst vilar

på att den potentielle angripande stormakten, Ryssland, inte kan bortse från risken att konflikten utvidgas. Det finns inte ens för ett Natoland någon automatik som garanterar ett omedelbart militärt ingripande utifrån. Än mindre finns detta för ett land som inte är medlem av Nato.

Den norske tidigare försvarschefen Sverre Diesen har pedagogiskt och kärnfullt beskrivit implikationerna för Natolandet Norge så här: ”Norge måste tillse att det inte finns något tomrum mellan vad som är för stort för Norge och vad som är för litet för Nato”.

Implikationerna är flera. Det enskilda landet behöver en nationell förmåga att hantera mindre kriser och incidenter. Det ligger i varken det lilla landets eller omvärldens intresse att onödigtvis trappa upp en konflikt som bör kunna lösas lokalt. Samtidigt finns uppenbarligen farliga gråzoner som det lilla landet så långt möjligt vill eliminera. Ett sätt att göra detta är att förfoga över egna medel som vid behov skulle kunna utnyttjas för att trappa upp en konflikt så att en storskalig involvering av Nato och USA ter sig sannolik. Avskräckningens trovärdighet avgörs återigen ytterst inte i Stockholm, Bryssel eller Washington utan i Moskva. För Sverige liksom för Natolandet Norge är det därför viktigt att även förfoga över nationella medel som efter ett ryskt angrepp kan hota för Ryssland viktiga mål på stor bredd i tid och rum. Svårförutsägbarhet har alltså en viktig roll i det lilla landets avhållande tröskelförmåga.

Detta försvarskoncept är alltså utformat utifrån en svensk operativ inriktning som syftar till att bidra till högsta möjliga tröskel mot rysk militär maktutövning och aggression i vår del av Europa.

Det svenska försvaret ska i fredstid ha förmåga att följa och tolka omvärldsutvecklingen och att följsamt anpassa beredskap och insatser till situationen. Det ska vidare ha förmåga att upptäcka och på ett situations- och resursanpassat sätt motverka såväl oavsiktliga som avsiktliga kränkningar. Kränkningar kan aldrig accepteras och behöver därmed kunna bestridas.

Sådan förmåga ska kunna upprätthållas under lång tid och ska i kris också på ett situationsanpassat sätt kunna höjas och upprätthållas på en hög nivå i tid och rum utan att detta väsentligt påverkar den tröskelförmåga som enligt nedan ska upprätthållas mot väpnat angrepp i olika former

Sveriges försvarsplanering ska utgå från att det inte är sannolikt att Sverige kan agera proaktivt med vapenmakt mot en hotande stormakt utanför svenskt territorium innan en otvetydig aggression mot Sverige föreligger. Under en upptrappad kris ska Sverige kunna upprätthålla en tydlig defensiv tröskelförmåga i alla strategiskt viktiga delar av Sverige; en förmåga som gör att en Ryssland aldrig kan räkna med att kunna ta kontroll över eller utnyttja en del av svenskt territorium utan öppen/flagrant och därmed otvetydig militär aggression

Sverige ska kunna utnyttja väpnat våld mot angriparens stridskrafter liksom andra strategiskt viktiga resurser utanför svenskt territorium omedelbart efter det att väpnad aggression på svenskt territorium otvetydigt konstaterats. Sverige ska ha stridsmedel som kan verka mot en angripare på stor bredd i tid och rum.

Svenskt väpnat våld kan däremot, innan ett angrepp konstaterats och en angripare identifierats, normalt bara insättas för att hävda svenskt territorium eller för att skydda svenska stridskrafter, installationer och resurser i övrigt på svenskt territorium. Självförsvar på internationellt vatten respektive internationellt luftrum ska utövas med stor försiktighet så länge ett angrepp inte konstaterats. Huvudprincipen är att Sverige aldrig kommer att skjuta först mot

mål utanför territoriet (innebär att beredskapen att ta en första förlust (= inte låta sig provoceras) är en viktig del av vår initiala avhållande tröskel).

Försvarsplaneringen ska alltså utgå från att svensk militär motverkan initialt sker reaktivt mot mål på svenskt territorium. Det svenska försvaret ska ha en tydlig och robust förmåga att med kort förberedelsetid verka mot en landstigande, luftlandsättande eller flygbekämpande angripare i alla strategiskt intressanta områden av svenskt territorium.

Sverige ska ha stridskrafter som med kort reaktionstid kan hota en angripares inledande styrketillväxt/landsättning av trupp med fartyg i hamnar eller med landande flyg. Långräckviddiga precisionsvapen ska med mycket kort insatstid kunna sättas in mot utpekade mål över hela Sveriges yta. Specialutbildade lokala hemvärnssoldater alternativt snabbrörliga specialförbandsenheter ska kunna bidra till effektiv ledning och målutpekning. Förr hade vi ett väl utbyggt lokalt försvar, vilket snabbt kunde säkra en tröskelförmåga i alla delar landet. Den förmågan är till stor del borta, och uppgiften behöver nu lösas med en förmåga baserad på långräckviddiga bekämpningssystem där räckviddens främsta roll är att ge en extrem rörlighet.

I den situation som nu råder i Europa har ett antal viktiga konflikttrösklar passerats såväl politiskt som militärt. Ryssland har i handling visat att man i strid med FN-stadgan och i strid med tidigare erkända principer för europeisk säkerhet, är berett att använda betydande militärt våld mot andra stater för att säkra viktiga intressen. Genom en lång serie stora övningar har man höjt beredskapen vid sina väpnade styrkor så att omfattande angreppsoperationer kan igångsättas utan stora röjande förberedelser. Den vapenteknologiska utvecklingen innebär också att den ryska förmågan att överraskande precisionsbekämpa fasta mål från stora avstånd nu är betydande.

Det innebär sammantaget att svensk operativ planering och ett relevant försvarskoncept nu ska utgå från att förvarningstiden inför en angreppshotande situation kan vara mycket kort (enstaka dagar). Det innebär att konceptet måste ha en hög inneboende beredskap och skyddsnivå.

Det svenska försvaret ska därutöver ha en robust förmåga att omedelbart efter det att öppen aggression mot svenskt territorium konstaterats verka mot en angripares mest känsliga resurser och funktioner på stor bredd.

Försvaret ska därför upprätthålla en direkt gripbar nationell förmåga vad gäller de mest kvalificerade bekämpningssystemen. Det bör därutöver ha en förmåga att omedelbart, d v s utan fördröjande specialanpassning, nyttiggöra tillförsel av kompletteringar utifrån. Försvarsmaktens mest kvalificerade plattformar (JAS, ubåtar, luftvärn, långräckviddiga robotsystem mot mark och sjömål) behöver alltså vara förberedda för att vi ska kunna använda kvalificerade vapensystem, som snabbt kan tillföras från våra grannländer eller från USA.

Hushållning med vår begränsade kvalificerade insatsförmåga i fred och kris är ett måste. Kritiska resurser måste ges skydd och kunna utnyttjas återhållsamt. Det innebär bland annat att den territoriella integritetshävdande verksamheten så långt möjligt ska ske i former som inte sliter ner den skarpa insatsförmågan mot en väpnad aggression.

Konceptet kan enklast karakteriseras som ett A2/AD-koncept som knyter an till de idéer om ett mer personalsnålt och teknikintensivt försvarskoncept (NBF) som formulerades för femton år sedan. I ett politiskt klimat som kom att prioritera avveckling framför utveckling och fredstida verksamhet

framför nationell operativ förmåga ledde konceptet fel.

När den nuvarande insatsorganisationen med begränsade personella resurser ska omformas till ett försvar med robustkrigsavhållande tröskelförmåga finns inget rimligt alternativ till att utnyttja modern teknik maximalt. Det måste hela tiden bibehålla fokus på robusthet mot storskalig störning och bekämpning. Fredstida kostnadseffektivitet är inte en användbar grund för utveckling av ett robust tröskelförsvar.

En dimension som kräver särskild hantering är strukturens egen robusthet. I ett läge där samhällets grundfunktioner kan förväntas bli extremt belastade finns knappast något utrymme för det militära försvaret att luta sig mot samhällets resurser. Det militära försvaret behöver alltså planera för att hantera flertalet kritiska funktioner autonomt.

Avvägningen mellan kort och lång sikt

Startpunkten för ett förändrat försvarskoncept definieras av läget hösten 2016. Det innebär en lång rad besvärande restriktioner för vad som är möjligt. Personalen är därvid den absolut hårdaste restriktionen. Högre beredskap kräver mer personal. Nya förband kräver mer personal. Sist men inte minst, mer personal kräver mer utbildning som i sin tur kräver mer personal.

Ny materiel och mer materiel tar tid att få fram. Tidsförhållandena varierar beroende på vad vi talar om men handlar för mer komplexa system om flera år. Komplettering med vapen som redan finns i vår arsenal kan gå långt fortare beroende på produktionskapacitet hos tillverkaren och hur långt bak i beställningskön vårt försvar står.

Den restriktion som vi oftast talar om, anslagsnivå, är en restriktion som vi med politisk vilja kan befria oss över en natt. Försvarets andel av BNP är så låg att den i realiteten skulle kunna ändras i en takt som under ett antal år vida överstiger möjligheterna att effektivt använda högre anslag. Jag har i mitt förslag till försvarskoncept i realiteten bortsett från anslagsnivån som en bindande restriktion. Min grundansats är att anslaget till försvaret – militärt och civilt – kommer att ökas i snabb takt under de kommande tio åren. Naturligtvis finns det gränser, men en successiv återgång till den nivå som rådde under det kalla krigets sista år, d v s omkring 2,5 procent av BNP, framstår i ljuset av degens säkerhetspolitiska läge som en högst rimlig riktpunkt. Det förutsätter naturligtvis att det finns ett hållbart koncept som grund för resursanspråken. Att öka anslaget är inget självändamål, det är försvarets förmåga att leverera ökad säkerhet som är avgörande.

Tvåprocentsmålet är överenskommet av alla Nato-stater i Wales 2014 och bekräftades senast i juli i år vid toppmötet i Warszawa. Trycket från USA på Europas länder att de ska leva upp till sina gjorda åtaganden kommer att vara starkt. Det innebär att försvarsanslaget i alla Natos medlemsstater senast 2024 ska ha nått upp till två procent av respektive stats BNP. Om det fram till nu har funnits en tendens att bortse från allvaret i denna utfästelse, så bör den tyske förbundskanslern Angela Merkels tydliga markering av att Tyskland avser att uppfylla sitt åtagande bidra till ett uppvaknande. Att Sverige kommer att ha något utrymme för en ”free ride” under det övriga Europas nivå framstår som uteslutet. Snarare kommer Sverige utanför alliansen att behöva stärka sin trovärdighet genom en satsning som ligger över det europeiska genomsnittet.

Sveriges nuvarande försvar är en fredsanpassad struktur utformad för en situation utan större operativa hot än kränkningar

och lokala incidenter och med internationella uppgifter av en självvald omfattning som dimensionerande uppgift. Sverige har missat eller snararare underlåtit att utnyttja tillgänglig tid för anpassning, vilket gör att dagens situation svårligen kan beskrivas som annat än ett nationellt nödläge som kräver en extraordinär kraftansträngning.

Vägen framåt är en dubbelstrategi med en kortsiktig och en långsiktig del, vilket är nytt för svensk försvarspolitik och försvarsplanering. I ett läge där vi har stora omedelbara svagheter som kräver en snabb läsning är det inte möjligt att bara sätta förmågan 2030 i fokus. Sverige behöver, nu, samtidigt lösa akuta problem med öronmärkta resursförstärkningar och ta sig an den mer långsiktiga utvecklingen. Att täppa igen de omedelbara behoven måste göras med kortsiktiga tillskott som inte med någon automatik förutsätter att budgeten långsiktigt höjs i motsvarande grad.

Slutsatsen är att de kortsiktiga förstärkningar av förmåga och beredskap som är möjliga skyndsamt måste göras och att dessa därför i dagsläget vid resurskonflikter ska ges prioritet framför långsiktiga förstärkningar. Under en första omställningstid kommer en rad provisoriska lösningar att behöva utnyttjas som sedan efterhand kan konsolideras.

Perspektivet bryter därmed mot etablerade svenska principer för försvarsplanering, vilka allt sedan det andra världskriget slut tagit sin utgångspunkt i att försvarets ska byggas genom successiva steg med sikte på långsiktig förmåga.

Dagens dåliga läge kräver flexibel improvisation jämsides med en hållbar långsiktig grundidé. Möjligheter som efterhand identifieras ska utnyttjas även om de kräver resurstillskott som inte kan tas inom ram. Försvarsbudgeten bör alltså inte betraktas som långsiktigt given, utan måste kunna variera över tiden. Finland erbjuder många bra exempel. Den målmedvetna finska pragmatismen har gett imponerande resultat inom ramen för ett försvarsanslag som i absoluta termer bara är två tredjedelar (värnpliktens dolda kostnad dock ej inräknad) av Sveriges,

Det försvarskoncept 2017-030 som här konkretiseras utgår från en grundidé som ligger långt bortom vad nuvarande struktur kan förverkliga. Ledstjärnan är att snabbt täppa till en del uppenbara svagheter och att tillföra dagens förband en del riktigt vassa system som selektivt och snabbt ökar den initiala förmågan i särskilt viktiga delar av den nuvarande strukturen. Samtidigt ska grunden läggas för en långsiktig förstärkning som ger uthållighet. Så långt möjligt ska det senare ske genom åtgärder som inte reducerar förmåga och beredskap i närtid.

Struktur 2020–2025

Ambitionen de närmaste åren bör vara att selektivt stärka den nuvarande strukturen med syfte att dels skapa en tydlig och trovärdig initial tröskelförmåga i alla potentiellt utsatta områden på svenskt territorium, dels säkerställa en robust förmåga som kan hota vitala angriparmål på stor bredd i tid och rum.

Väpnad aggression mot svenskt territorium ska överallt och omedelbart kunna mötas med kraftfull väpnad motverkan. Ambitionen behöver som lägst sättas till att kunna tvinga fram en initial angriparinsats som är tydligt identifierbar och som med stor sannolikhet kan bedömas legitimera och leda till omedelbara svenska militära insatser även mot mål utanför svenskt territorium.

Grundnivån att övervaka och hävda territoriell integritet i fred tillgodoses i allt väsentligt i tillräcklig utsträckning av dagens försvar. Prioritet i närtid bör därför läggas på tröskelförmågor enligt ovan och på skydd

av ledning, strategiska förmågor samt möjligheter att ta emot förstärkningar utifrån. En kvalificerad och väl skyddad underrättelse- och ledningsfunktion intar en särställning. Därtill bör uthålligheten vad gäller upprätthållande av territoriell övervakning stärkas så att uppgiften kan lösas jämsides med tröskeluppgiften i en långvarig kris.

Därutöver behöver skyddet av den politiska ledningen prioriteras och samhällets robusthet stärkas så att det inte framstår som möjligt att med en liten insats sätta vare sig den politiska ledningens eller samhällets mest vitala funktioner ur spel. Cyberhotet ingår som en viktig del av det breda hot mot vitala samhällsfunktioner och mot försvaret. Försvaret antas under perioden fram till 2025 med hög prioritet utveckla en aktiv egen förmåga som kan utnyttjas för att degradera en angripares cyberberoende system.

Vad kan då realistiskt åstadkommas nu och under de närmaste åren?

Inom ramen för den existerande strukturen bör några viktiga steg omgående kunna tas.

Det markbaserade luftförsvaret, de två luftvärnsbataljonerna, bör tillföras de mest kvalificerade långräckviddiga system som går att snabbanskaffa. Leasing bör övervägas som övergångsmodell för att i närtid stärka förmågan. Det finns inget bärande motiv för att Sverige med sin höga tekniska kompetens och med tillgång till västs teknologi ska ha luftvärnssystem med sämre prestanda än Ryssland. Målet under perioden bör vara att lägga grunden till en svensk A2/AD-förmåga på högsta nivå som sedan successivt kan förstärkas och vidareutvecklas. (Patriot, NASAMS och Rb 23 är näraliggande exempel på system som snabbt borde kunna integreras i de nuvarande luftvärnsbataljonerna). Målet bör vara att de förband som nu finns så snabbt som det går ska kunna ges största möjliga initialeffekt.

Utbildningskapaciteten bör flerdubblas med sikte på att steg för steg tredubbla antalet förband fram till 2025. Ett par nya utbildningsplattformar bör tillskapas med utgångspunkt i tydliga operativa prioriteringar (skulle t ex kunna vara Västra Götaland och Stockholmsområdet). Luftvärnsfunktionen bör inledningsvis kunna tillföras personal, dels från den rimligtvis rätt betydande reserven av dem som under senare år avvecklats, dels genom omfördelning från andra arméförband).

Flygstridskrafternas har en central plats i dagens struktur och deras fulla potential måste kunna tillvaratas. Det kräver ökad tillgänglighet, ett långt mer robust krigsbassystem samt modernast möjliga vapensystem även mot mark- och sjömål. Flygstridskrafternas utgör tillsammans med ubåtarna förmågor vilkas strategiska roll måste säkerställas. En viss del av JAS 39C-systemet bör snabbast möjligt ges förmåga att bära precisionsvapen med mycket lång räckvidd, helst av samma typ som utnyttjas av våra grannländer Finland, Polen och Norge (JASSM resp. JSM). Ett antal sådana system bör anskaffas snarast.

När JAS 39E börjar tillföras kan de efterhand överta de strategiska uppgifterna, medan JAS 39C kvarstår för att uthålligt kunna lösa de territoriella övervakningsuppgifterna i kris och jämsides med luftvärnet stärka luftförsvarströskeln. JAS 39C bör vidmakthållas så länge systemet tekniskt-taktiskt är effektivt. En successiv utbyggnad av flygstridskrafterna förutsätts ske i takt med att JAS 39E införs och jämsides med den utbyggnad av baskapaciteten som under alla förhållanden är operativt motiverad. Utbyggnaden av bassystemet bör ske på ett sätt som underlättar operativ samverkan med Finland och Norge.

Förtida avveckling av JAS 39C för att marginellt förbilliga produktionen av JAS

39E är av naturliga skäl inte förenligt med ett koncept som prioriterar stärkt tröskelförmåga i närtid.

Rb15-systemets fulla potential kan och bör utnyttjas genom att försvaret nu i snabbast möjliga takt tillförs den mest moderna versionen. Försvarsindustrins, d v s Saabs, kapacitet är en strategisk faktor och bör nu utnyttjas effektivt (ett av motiven för att vidmakthålla en hög industriell kapacitet).

Ubåtsfunktionens roll är strategisk och vidareutvecklas. De nya ubåtarna bör ges kapacitet att bära långräckviddiga robotar för specialinsats mot utvalda mark/sjömål. Minst en ubåt hålls permanent i full beredskap till sjöss. Skydd av övriga ges hög prioritet. Ingen avveckling under perioden. Tillgänglighet ges hög prioritet genom bland annat ett ökat antal besättningar.

De ytgående marinförbandens främsta uppgifter är i fred och kris. Kvantiteten är begränsad, och de åtgärder som kan vidtas för att öka utnyttjandet (exempelvis genom utökat antal besättningar) av den knappa resursen bör tillvaratas. Inga korvetter som kan lösa freds- och kristida övervakningsuppgifter bör avvecklas under perioden.

Markbaserade Rb15-förband, efter modell av tidigare kustrobotförband, bör snabbt organiseras. På kort sikt bör verkansdelarna av förbandet prioriteras och ses som ett av flera ben i en operativt sammanhållen strategisk fjärrbekämpningsfunktion (kanske efter modell av den särskilda attackeskader E1 som en gång fanns direkt under ÖB; ”E1/NBF”). Möjligheten att snabbt utveckla en version mot markmål bör omgående prövas.

Amfibiebataljonens kapacitet att ta på sig utvalda specialförbandsuppgifter (ledning/målutpekning för fjärrbekämpningsfunktionen) liksom att bemanna eldenheter utnyttjas maximalt.

Artilleriförbandens fulla potential behöver tas i anspråk. Inriktning bör vara mot utökad (fördubblad) artillerinumerär inom perioden i den takt det är möjligt. Långräckviddiga system av motsvarande typ som Finland nyligen anskaffat/beställt (MLRS med mycket lång räckvidd) bör anskaffas och inledningsvis integreras i de existerande bataljonerna. Gruppering, skydd och beredskap bör medge att en angripare hotas av omedelbar bekämpning vid alla strategiskt viktiga infallsportar. Archer kompletterar.

Hemvärn/nationella skyddsstyrkor har tillsammans med specialförband en vital initial tröskelroll som komplement till de olika långräckviddiga precisionsbekämpningssystemen. Tillsammans utgör de det moderna territorialförsvaret. Nuvarande hemvärn torde kvantitativt vara fullt tillräckligt för att lösa denna uppgift, men behöver kvalitativt uppgraderas för att när det gäller lokal målinvisning motsvara enheter ur specialförbanden.

De fåtaliga skyttebataljonernas uppgifter har här inte närmare preciserats bl a därför att de är den komponent författaren vet minst om hur den avses användas (kvantitet liksom utformning har till stor del bestämts utifrån internationella krishanteringsuppgifter). Jag ser framför mig en hård prioritering till skydd av den politiska ledningen/Stockholm samt till skydd av ett fåtal strategiskt viktiga mottagningsområden för att kunna ta emot stöd utifrån. Synergier bör eftersträvas mellan gruppering av skytteförband, strategiskt viktig bekämpningskapacitet (”E1 ny”), luftvärn och mottagningsområden för stöd utifrån (pekar mot västra Götaland). En utökning kan bli aktuell när pliktsystemets produktion kommit igång på allvar, men inledningsvis prioriteras i detta koncept luftvärn, artilleri, flygbaser och specialförband före skytteförbanden. Innebär också att omfördelning vid behov kan övervägas från skytteförband till de förra.

Hemvärnets övriga viktiga skyddsuppgifter kopplat till kritiska samhällsfunktioner ställer krav på en större kvantitet förband. Personalförsörjningen av hemvärnet/nationella skyddsstyrkor är en viktig del av ett framtida pliktbaserat system.

Struktur 2030

Målet till 2030 är att en A2/AD-struktur då har etablerats och långsiktigt konsoliderats, utifrån den inledningsvis improviserade inriktningen ovan för perioden fram till 2025.

Svenska överväganden under 1990-talets sista år inför den stora försvarsomläggningen vid sekelskiftet erbjuder en rimlig långsiktig strukturell utgångspunkt i stort. Det är senaste gången som försvarets struktur utformades utifrån en mer krävande nationell försvarsuppgift och analysen gjordes då utifrån målet att ge en personalmässigt starkt krympt försvarsmakt maximal förmåga genom en framtidsinriktad och teknikintensiv NBF-inriktning. Den då beslutade inriktningen beskrev en insatsorganisation, vilken var ungefär dubbelt så stor som den nuvarande. Pliktsystemet förutsattes producera minst 15 000 soldater årligen bland annat för att försörja en betydande territoriell förbandsvolym (nationella skyddsstyrkor och hemvärn).

Det viktigaste innehållet såsom det beskrivs i Prop 1999/2000:30 (Det nya försvaret).

16 mekaniserade bataljoner
1 luftburen bataljon
2 jägarbataljoner
4 stadsskyttebataljoner
4 artilleribataljoner
4 luftvärnsbataljoner
5 ubåtar
12 ytstridsfartyg
3 amfibiebataljoner
8 stridsflygdivisioner med 200 stridsflygplan
8 flygbasbataljoner
2 helikopterbataljoner

Nationella skyddsstyrkor omfattande bland annat 12 markstridsbataljoner och hemvärn

Hur den samlade framtida organisationen av stridande markförband mer exakt ska utformas och hur den ska avvägas behöver närmare analyseras och har ett nära samband med ett framtida förändrat personalförsörjningssystem. Det koncept som här presenteras diskuterar inte närmare det totala kvantitativa omfånget av de stridande bataljonerna eller de nationella skyddsstyrkorna/hemvärnet.

Strukturen bör liksom föreslogs år 2000 ta viss höjd för en fortsatt förstärkning/utveckling efter 2030.

I korthet beskrivs här ett koncept som strukturmässigt ligger nära den-NBF-struktur som beskrevs 2000, dock med ett väsentligt starkare fokus på dels markbaserat luftförsvar, dels markbaserade långräckviddiga bekämpningssystem mot mark- och sjömål. Huruvida bataljonsformat då är en lämplig organisatorisk ram låter jag vara osagt. Det väsentliga är att systemen är system av system infogade i en där eldenheter av olika slag och ledning som alla är sammankopplade i ett nätverk med flexibel och redundant ledning.

Ledningsmässigt handlar det vad gäller luftförsvaret om att allt områdestäckande luftförsvar (luftvärn och jaktflyg) 2030 är infogat i ett par luftförsvarsektorer (norr och söder) som i sin tur är väl infogade i regionens (=omgivande länders) samlade luftförsvar. Alla eldgivande enheter har tillgång till det samlade sensorsystemets information vilket möjliggör att eldenheternas eldöppnande

normalt kan ske med ett minimum av egen röjande målspaning.

Fjärrbekämpningsfunktionen mot mark- och sjömål är ledningsmässigt organiserad på likartat sätt som luftförsvaret och möjliggör sammanhållen ledning av all fjärrbekämpning mot såväl mål på svenskt mark- och sjöterritorium som utanför detta (”artilleri”, sjömålsbekämpande system till lands och till sjöss samt flygburna vapensystem). 2030 är systemet i sin helhet på plats och i relevanta delar sammankopplat med omgivande länders system. Systemets eldenheter är skyddade genom stor spridning och kan med kort förberedelsetid verka mot utpekade mål i stora delar av Sverige söder om Gävle.

Flygstridskrafterna omfattar samtliga de JAS 39C och JAS 39D som fortfarande har flygtid kvar samt de tillförda JAS 39E. JAS 39E:s strategiska roll för bekämpning av kvalificerade mål i luften, på marken och på sjön har konsoliderats i ett robust bassystem med skyddat geografiskt läge och väl integrerat med det markbaserade luftförsvaret. En viss del av systemet är i normalgruppering placerad i Norge och Finland (motsvarande gäller åt andra hållet).

Svenska JAS 39E förutsätts 2030 kunna utnyttja samma kvalificerade vapen som norska F35 och finska efterföljare till F18. Samarbetet har drivits långt. Tillförsel av ytterligare JAS 39E bör prövas utgående ifrån de samlade behoven inom luftförsvars- och fjärrbekämpningsfunktionerna liksom baserad på övrig utveckling av flygande plattformar. Ett alternativ med en begränsad kompletterande svensk komponent av F35 bör ingå som ett alternativ.

Finlands flyglösning efter F18 förutsätts oberoende av flygplanval ha utformats för att utnyttja möjligheter till effektivt operativt stöd från Sverige och Norge (gruppering med bättre skydd). I en variant av konceptet har Norge, Finland och Sverige alla utformat sina flygstridskrafter med en kombination av både JAS 39E och F35 (men varierade tyngdpunkter) vilket ger möjligheter till betydande tröskelsynergier.

Flygstridskrafternas bekämpnings och underrättelseroll är 2030 ledningsmässigt helt integrerad med den ovan beskrivna bekämpningsfunktionen. Luftförsvarsrollen är ledningsmässigt integrerad med det markbaserade områdestäckande luftförsvaret.

Ubåtsfunktionen har i kraft av sin möjlighet till skydd 2030 en vital roll i den strategiska bekämpningsfunktion som har uppgifter utanför svenskt territorium. Åtminstone de under 2020 talet tillförda ubåtarna har möjligheter att utnyttja långräckviddiga robotar av motsvarande typ som systemen hos ubåtarna från de Nato-länder som normalt uppträder i Östersjön. Polens nya ubåtar avses få sådan kapacitet, men det är högst rimligt att även de tyska innan 2030 kommer att ges motsvarande kapacitet).

Specialförbandens uppgift har ytterligare vuxit väsentligt i betydelse och numerär och förutsätts 2030 inkludera även en del pliktpersonal med elitjägarutbildning.

Inriktningen mot 2030 bör vara en väl konsoliderad struktur av NBF-modell som dock mer tydligt än i förslaget 2000 inriktas mot de krigsavhållande dimensioner som tidigare beskrivits och som innebär att Sveriges A2/AD-förmåga prioriteras som ett led i konsolidering av den samlade krigsavhållande tröskeln i hela Östersjöregionen.

Luftförsvaret (luftvärn och flygstridskrafter) leds 2030 som en väl sammanhållen nationell funktion stödd på en avancerad och robust nationell ledningsfunktion. Ledningssystemet och då inte minst sensorsystemet har högsta modernitet och ger de enskilda eldenheterna stora möjligheter att verka utan att i förväg själva exponeras. Systemet har utformats så att det kan fungera

regionalt, nationellt och integrerat tillsammans med grannländernas luftförsvar.

Artillerifunktionen ingår i en nationellt sammanhållen fjärrbekämpningsfunktion som kan utnyttjas för både bekämpning av mål på och utanför svenskt territorium. Samtliga eldenheter kan verka individuellt med stöd av det nationella ledningssystemet.

Samarbetet mellan staterna i regionen har utvecklats långt och samspelet mellan staternas avhållande tröskelförmågor har förstärkts genom ömsesidiga avtal om permanent placering av materiel på varandras territorier och genom samordnad anskaffning och utnyttjande av strategiskt viktiga vapensystem. Enhetlighet eftersträvas för att underlätta utbyte och lån.

Författaren är civilingenjör, f d ämnesråd och ledamot av KKrVA.